

ΡΟΜΠΕΡΤ ΠΑΞΤΟΝ: “ΤΑ ΣΗΜΑΔΙΑ ΤΟΥ ΦΑΣΙΣΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΟΛΑ ΕΔΩ” (συνέντευξη στον Κων/νο Τσάβαλο)

Η δολοφονική επίθεση της 22ας Ιουλίου στη Νορβηγία από τον Αντερς Μπέρινγκ Μπρέιβικ έδειξε ότι η ευρωπαϊκή Ακροδεξιά βρίσκεται σε διαρκή άνοδο, υποβοηθούμενη από τη δριμεία οικονομική κρίση και την απαξίωση των κοινοβουλευτικών και δημοκρατικών θεσμών. Το

κοινωνικό μομέντουμ σήμερα θυμίζει επικίνδυνα την αντίστοιχη πολιτική συγκυρία στη Γερμανία και την Ιταλία του Μεσοπολέμου, που οδήγησε στην εμφάνιση και εγκαθίδρυση των φασιστικών κινημάτων, προειδοποιεί μιλώντας προς “Το Βήμα” ο Ρόμπερτ Ο. Πάξτον, επίτιμος καθηγητής στο τμήμα Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κολούμπια.

Ωστόσο, όπως εξηγεί, μόνη η κρίση δεν αρκεί για να φτάσει η κατάσταση σε σημείο εκρηκτικό: για να σπάσει το φασιστικό «αβγό του φιδιού» απαιτείται μια σπάνια συναστρία πολιτικοκοινωνικών παραγόντων.

«Τα σημάδια είναι όλα εδώ» ακούγεται να λέει από την άλλη άκρη της τηλεφωνικής γραμμής ο Ρόμπερτ Πάξτον: «Εχουμε οικονομική ανασφάλεια, πολίτες απογοητευμένους από τη δημοκρατία, ξενοφοβία και γενικά πολλά από τα συμπτώματα που γνώρισε η Ευρώπη τα πρώτα χρόνια μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά την οικονομική κρίση του 1929 και που με τη σειρά τους προλείαναν το έδαφος για την εμφάνιση των φασιστικών καθεστώτων σε Ιταλία και Γερμανία».

Σύμφωνα με τον έγκριτο ιστορικό, επειδή οι φασιστικές ιδέες ανθούν σε καταστάσεις κρίσης, η ύφεση προκαλεί την απαξίωση των δημοκρατικών θεσμών, που μοιάζουν να μην έχουν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας και ευημερία.

«Σε εποχές οικονομικής κρίσης και με την Αριστερά ανήμπορη να αντιδράσει, υπάρχει πάντοτε ο πειρασμός να καταφύγουμε σε ολοκληρωτισμούς και δεξιές πολιτικές» λέει ο 79χρονος καθηγητής, προσθέτοντας πως «για την ύφεση δεν ευθύνεται το ίδιο το πολίτευμα, αλλά οι οικονομικοί χειρισμοί των εκάστοτε κυβερνήσεων και η κακή διακυβέρνηση εκ μέρους των πολιτικών».

«Ας μην προτρέχουμε ωστόσο», μας καθησυχάζει, «η κρίση δεν αρκεί από μόνη της για να ανθήσει ο φασισμός. Οπως και τότε, στον Μεσοπόλεμο, έτσι και τώρα απαιτείται επιπλέον η εμφάνιση μιας ηγετικής μορφής όπως ο Μουσολίνι ή ο Χίτλερ, με την απαραίτητη φιλοδοξία για την κατάληψη της εξουσίας. Μόνο στην Ιταλία και στη Γερμανία είχαμε μια τέτοια συναστρία κοινωνικοπολιτικών παραγόντων και παράλληλα έναν ικανό ηγέτη, με αποτέλεσμα ο φασισμός να ανέβει στην εξουσία».

Επίσης, σύμφωνα με τον κ. Πάξτον, οι νεοφασίστες της μεταπολεμικής Ευρώπης δεν διαθέτουν τα κλασικά φασιστικά χαρακτηριστικά του Μεσοπολέμου. «Κατ' αρχάς, δεν αξιώνουν επεκτατικούς πολέμους, με εξαίρεση αυτούς σε κάποιες περιοχές της Βαλκανικής χερσονήσου, ενώ δεν απαιτούν την εγκαθίδρυση δικτατορικών καθεστώτων ή τη θέσπιση συνταγματικών αλλαγών. Οι ηγέτες τους επίσης τείνουν να αποκηρύσσουν τη βία που προωθούν τα νεότερα στελέχη των οργανώσεων αυτών, που είναι απλοί κακοποιοί που μιμούνται ναζιστικές μεθόδους» επισημαίνει.

Στο ερώτημά μας αν υπάρχουν σήμερα ηγέτες που με τις πολιτικές ή τις πράξεις τους ρέπουν επικίνδυνα προς τον φασισμό, ο κ. Πάξτον είναι σαφής: «Ο Τζορτζ Μπους συχνά επικαλείτο απειλές εναντίον των ΗΠΑ ώστε όχι μόνο να δικαιολογήσει πράξεις βίας απέναντι σε όσους θεωρούσε εχθρούς του έθνους, αλλά και για να καταπατήσει νόμους προκειμένου να επιτελέσει τους σκοπούς του. Επίσης, ξεκίνησε έναν πόλεμο χωρίς να δώσει επαρκείς εξηγήσεις

και λόγους που τον διεξάγει, ενώ αποπειράθηκε τη νομιμοποίηση των βασανιστηρίων με τη λογική πως ιερά δεν είναι τα προσωπικά δικαιώματα του ατόμου, αλλά μόνο η υπεράσπιση της πατρίδας.

Αυτοί οι δύο λόγοι είναι αρκετοί για εμένα ώστε να πω πως ο Μπους έκανε βήματα προς την κατεύθυνση του φασισμού.

Ωστόσο, ο Μπους έκανε και πράγματα που τον διαφοροποιούσαν από τους κλασικούς φασίστες: δεν εξυμνούσε τον ρόλο του κράτους. Στα μάτια μου ο Μπους ήταν ένας αμοραλιστής και καιροσκόπος πολιτικός που φρόντιζε σε κάθε ευκαιρία να χρησιμοποιεί καουμπόικες πρακτικές Αγρίας Δύσης για να λύνει τις υποθέσεις του».

Ταυτότητα – Ο ανατόμος του ολοκληρωτισμού

Επίτιμος καθηγητής Κοινωνικών Επιστημών στο τμήμα Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κολούμπια σήμερα, ο Ρόμπερτ Θ. Πάξτον γεννήθηκε το 1932 στο Λέξινγκτον της Βιρτζίνια. Θεωρείται από τους σημαντικότερους εν ζωή ιστορικούς για την Ευρώπη στον Μεσοπόλεμο και στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, με εξειδίκευση σε ζητήματα φασισμού, καθώς και αυθεντία στην περίοδο της Γαλλίας επί Βισύ. Πρώτος υποστήριξε ότι η συνεργασία της γαλλικής κυβέρνησης του Βισύ με τον Χίτλερ ήταν εκούσια και όχι αποτέλεσμα ναζιστικών πιέσεων όπως πιστευόταν αρχικά. Στο έργο του αποδεικνύει ότι στη μεσοπολεμική Ευρώπη Συντηρητικοί και Φιλελεύθεροι στήριξαν έμπρακτα τους φασίστες, μπροστά στον κίνδυνο του μπολσεβικισμού. Τιμήθηκε τον Απρίλιο του 2009 με το γαλλικό βραβείο της Λεγεώνας της Τιμής και είναι μέλος της Αμερικανικής Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών. Στα ελληνικά κυκλοφορεί το έργο του «Η ανατομία του φασισμού» (εκδ. Κέδρος).

Νικολά Σαρκοζί: «Σκληρός, αλλά όχι φασίστας»

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα ακροδεξιές οργανώσεις επιτίθενται εναντίον μεταναστών στο κέντρο της Αθήνας θυμίζοντας τις ομάδες που έκαναν «squadrisimo» επί Μουσολίνι. Σας ανησυχεί αυτή η εξέλιξη;

«Δεδομένης της σοβαρότητας της οικονομικής και πολιτικής

κατάστασης στην Ελλάδα, είναι πιθανόν να δημιουργηθούν και να αποκτήσουν λαϊκό έρεισμα διάφορα πολιτικά κινήματα που κινούνται είτε στην άκρα Δεξιά είτε στην άκρα Αριστερά. Ωστόσο, θα ήταν αφελές να προσπαθήσουμε να προβλέψουμε τη δύναμη που τυχόν θα αποκτήσουν μελλοντικά στην περίπτωση που τα μεγάλα κόμματα σταθούν αδύναμα να χειριστούν την κατάσταση. Ας περιμένουμε λίγο ακόμα».

Τι γίνεται όταν ακόμη και ο ηγέτης μιας χώρας όπως η Γαλλία διατάσσει ανάλογες τακτικές; Μπορεί να χαρακτηριστεί «φασίζουσα» η συμπεριφορά τού προέδρου Σαρκοζί απέναντι στους Ρομά;

«Όχι. Αρνούμαι να χρησιμοποιήσω ένα επίθετο με τόσο αρνητική απόχρωση όπως το “φασίστας” για πολιτικούς που απλώς υιοθετούν αμφιλεγόμενα και ομολογουμένως σκληρά μέτρα. Ο Νικολά Σαρκοζί, μπροστά στο φάσμα της εκλογικής αναμέτρησης σε πέντε μήνες από τώρα, πασχίζει σκληρά προκειμένου να πάρει κάποιες ψήφους από το ακροδεξιό κόμμα του Εθνικού Μετώπου. Για αυτό και μπήκε στον πειρασμό να κάνει μια άκρως σπασμωδική πολιτική κίνηση υιοθετώντας πρωτοφανή μέτρα σκληρότητας απέναντι στους πληθυσμούς Ρομά της Γαλλίας. Αυτή η πράξη τον κάνει σίγουρα σκληρό – αλλά επ’ ουδενί φασίστα».

Πηγή/φωτό: Το Βήμα